

Materiały faktograficzne

Alina Trepńska

Waloryzacja¹ turystyczno-kulturowa Ostrzeszowa i powiatu ostrzeszowskiego

1. Ankieta waloryzacyjna

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A: Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa) (3)

Zespół klasztorny pobernardyński w Ostrzeszowie (3)

Inne sanktuarium rangi lokalnej lub sanktuarium o znaczeniu regionalnym bez historycznego kultu (za pierwsze dwa) (3)

Kościół parafialny w Kotłowie (3)

Inna historyczna stale dostępna świątynia innych wyznań i religii (4)

Kościół ewangelicki w Kobylej Górze (4)

Kaplica ewangelicka w Ostrzeszowie przy ul. Zamkowej (0)

Inna świątynia innych wyznań i religii Z (2)

Konkatedra Kościoła polsko – katolickiego w Kotłowie (2)

Dom Modlitwy wyznawców Świadców Jehowy przy ul. Wieluńskiej w Ostrzeszowie (0)

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (za pierwsze trzy) (4)

Kościół farny p.w. NMP Wniebowziętej w Ostrzeszowie (4)

Kościół drewniany św. Mikołaja w Ostrzeszowie (4)

Kościół farny p.w. Serca NMP i św. Mikołaja w Grabowie (4)

Kościół drewniany św. Rocha w Mikstacie (0)

I.A. b) Zamki i pałace:

Ruina historycznego zamku/grodu/palacu D (za pierwsze trzy) (2)

Ruiny zamku obronnego w Ostrzeszowie z wieżą (2)

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze dwa) (3)

Rynek i przyległe uliczki w Ostrzeszowie (3)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych ZD (pierwsze trzy) (4)

Ratusz w Ostrzeszowie (4)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych Z (pierwsze trzy) (3)

Wieża ciśnień w Ostrzeszowie (3)

Dworek w Kuźnicy Grabowskiej (obecnie Muzeum Oświaty) (3)

Częściowo zniszczone lub niedostępne obiekty związane z innymi grupami etnicznymi (pierwsze dwa) (1)

Lapidarium w Kobylej Górze (1)

Historyczna funkcjonująca sezonowo lub nieregularnie linia kolejowa lub żegluga (lub przystanki pośrednie linii stałej) (za pierwszy przystanek 4)

Linia kolejowa na trasie Ostrzeszów – Namysłaki (funkcjonująca sezonowo na odcinku ok. 8 km Bukownica – Grabów nad Prosną) (4)

I.A. d) Obiekty militarne:

¹ Waloryzacja sporządzona na podstawie: Mikos v. Rohrscheidt A., Turystyka Kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy, Gniezno 2008, s. 413 - 467

Brak obiektów w tej kategorii

Dodatkowe punkty za obiekty dziedzictwa kulturowego:

Brak obiektów w tej kategorii

Dodatkowe punkty za wszystkie obiekty wpisanych powyżej klas:

Za bardzo dobry stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) można doliczyć w sumie od 1 do 2 punktów dla całego regionu)

Stan konserwacji najważniejszych obiektów dobry (modernizacja zespołu klasztornego)(1)

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:

I.B. a) Budowle historyczne i monumenty:

Monumenty (pomniki) o znaczeniu regionalnym (do trzech) (2)

Pomnik Powstańców Wielkopolskich na cmentarzu w Ostrzeszowie (2)

Pomniki lub obiekty małej architektury o znaczeniu lokalnym (do trzech) (1)

Pomnik ku czci ostrzeszowskich skautów i harcerzy poległych w walkach o niepodległość Polski w l. 1919-1920 i 1939-1945 w Ostrzeszowie (1)

Krzyż z rzeźbami ludowymi Pawła Brylińskiego przy kościele parafialnym w Grabowie (1)

Pomnik Józefa Piłsudskiego w Kraszewicach (1)

Miejsca historyczne o znaczeniu regionalnym, (do trzech) (2)

Ruiny zamku obronnego – Kazimierzowskiego z Basztą w Ostrzeszowie (2)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu (do trzech) ZD (2)

Dworek w Kuźnicy Grabowskiej – Marian Falski (twórca pierwszego elementarza) (2)

Miejsca związane z biografią osób o regionalnym znaczeniu (pierwsze dwa) (1)

Ostrzeszów – Antoni Serbeński artysta malarz, grafik – miejsce pobytu i pobytu (1)

Grabów – Władysław Biegański lekarz, filozof, pedagog – miejsce urodzin (1)

Grabów – Teofil Ciesielski pszczelarz, botanik – miejsce urodzin (0)

I.B. b) Cmentarze historyczne

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech) (1)

Grób Antoniego Serbeńskiego w Ostrzeszowie (1)

I.B. c) Budowle współczesne

Budowle współczesne o wysokiej wartości architektonicznej (do trzech) (1)

Kryta pływalnia „Oceanik” w Ostrzeszowie (1)

Biurowiec TULCON (adaptacja wyróżniona w krajowym konkursie) w Ostrzeszowie (1)

Biurowiec TRASCO w Ostrzeszowie (1)

Biurowiec TECHMA w Ostrzeszowie (0)

Biurowiec DASZCZYK w Ostrzeszowie (0)

I.C. Pojedyncze dzieła sztuki:

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (2)

Kobyła Góra z najwyższym wzniesieniem regionu,

na nim Krzyż Milenijny (Krzyż Wielkopolski) oraz dzwon Jana Pawła II (z 2006 r.) (2)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzea o znaczeniu regionalnym (do trzech) (5)

Muzeum Regionalne w Ostrzeszowie (5)

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech) (2)

Muzeum Oświaty w Mikstacie (2)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym (w sumie za pierwsze trzy) (2)

Muzeum w Ostrzeszowie – „Z Dziejów miasta...” (2010) (2)

Muzeum w Ostrzeszowie – „Jan Paweł II – Ku Świętości” (2010) (2)

Muzeum w Ostrzeszowie – Wystawa prac Kameralnych prof. Tomasza Siwińskiego (2010) (2)

Muzeum w Ostrzeszowie – „Rzemieślnicze tradycje Południowej Wielkopolski” (2010) (0)

Lokalne izby pamięci, ogólnodostępne prywatne kolekcje pamiątek (do trzech) (1)*Izba Pamięci im. dr W. Biegańskiego i dr T. Ciesielskiego w Grabowie (1)***Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach dodatkowe punkty za:****Wersje obcojęzyczne ekspozycji i prezentacji multimedialnych (do dwóch)(za każdą jedną1)***Wystawy stałe w Muzeum Regionalnym w Ostrzeszowie (angielski i niemiecki)(1)***Ekspozycje i prezentacje albo samodzielne placówki muzealne związane tematycznie z innymi grupami narodowymi lub etnicznymi, dziejami innych państw lub narodów (za pierwsze dwie z objaśnieniami w innym języku)(3)***Wystawa stała w Muzeum Regionalnym w Ostrzeszowie „Oficerowie Norwescy w Oflagu XXI C” (w języku polskim i norweskim) (3)***Przewodnicy obiektowi stali (2)***Muzeum Regionalne w Ostrzeszowie (2)***Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie (1)***Izba Pamięci w Grabowie (1)***Własny materiał informacyjny, wydany nie dawniej niż przed 5 laty (1)***Muzeum Regionalne w Ostrzeszowie (1)***Wersje obcojęzyczne własnego materiału informacyjnego (minimum dwie wersje) (1)***Muzeum Regionalne w Ostrzeszowie (niemiecki, angielski, norweski) (1)***Przy muzeach regionalnych i lokalnych punkty dodatkowe za:****Stale godziny otwarcia (1)***Wszystkie wymienione placówki (3)***Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (broszury, foldery) (1)***Muzeum Regionalne w Ostrzeszowie (1)**Izba Pamięci w Grabowie (1)***I.E. Eventy kulturowe:****Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)***Koncerty Muzyki Symfonicznej Orkiestry Wiedeńskiej z Wrocławia pod dyrekcją Jana Ślęka w Ostrzeszowie (4)**Cykl Koncertów Muzyki Poważnej „Perły w Koronie” w Klasztorze w Ostrzeszowie (4)***Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu krajowym (do trzech)(6)***Ogólnopolski Festiwal Pasztetników i potraw z gęsi (6)***Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4)***Błogosławieństwo zwierząt w ramach Odpustu Św. Rocha w Mikstacie (4)**Cross Ostrzeszowski (biegi przełajowe) (4)**Cykl plenerowy „Między niebem a ziemią” – występy artystów na najwyższym wzniesieniu**Wielkopolski w Kobyłej Górze (4)**Powiatowe wystawy koni w Doruchowie (0)***I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną:***Brak obiektów w tej kategorii***I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:****Rezerwat przyrody na terenie regionu (Poza Parkami Narodowymi i Krajobrazowymi) (do trzech) (1)***Rezerwat „Jodły Ostrzeszowskie” w Leśnictwie Pieczyska położony przy drodze Ostrzeszów-Doruchów (1)**Rezerwat „Pieczyska” w Leśnictwie Pieczyska (1)**Rezerwat przyrody „Niwa” w rejonie wsi Namysłaki (1)***Ogród przy rezydencji, park kulturowany (za pierwsze dwa obiekty) (2)***Park przy Rezydencji Thielów w Doruchowie (2)*

Ogród Różany w Marszałkach (2)

Park podworski w Szklarce Myślniewskiej k/ Kobyłej Góry (0)

I.H. Szlaki kulturowe:

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne szlaki turystyczne o znaczeniu międzynarodowym (8)

Szlak bursztynowy, przebieg potwierdzony przez znaleziska archeologiczne (8)

Materialne szlaki turystyczne w regionie (własne) (za pierwsze trzy) (3)

Szlak turystyczny rowerowy „Czerwony” – Dookoła Powiatu Ostrzeszowskiego (3)

Szlak turystyczny rowerowy „Niebieski” – Pierścień wokół Ostrzeszowa (3)

Szlak turystyczny rowerowy „Zielony” – Szlak Bursztynowy (3)

Szlak turystyczny rowerowy „Zielony” – Szlak Doruchowski (0)

Wirtualne szlaki turystyczne, przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy) (2)

Transwielkopolska Trasa Rowerowa na trasie Bledzianów – Ostrzeszów – Marcinki (odcinek południowej Wielkopolski. Wyd. Pietruska & Mierkiewicz. Koncepcja trasy Tomasz Wiktor)(2)

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:

II.A. Informacja turystyczna:

Przewodnicy miejscy lub terenowi na zamówienie (3)

Przewodnicy miejscy w Ostrzeszowie dostępni poprzez Muzeum Regionalne (3)

Przewodnicy miejscy lub terenowi, (za każdy język do czterech) (1)

Przewodnictwo w j. obcych: niemieckim, angielskim, rosyjskim, włoskim, francuskim (4)

Aktualny własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2)

W okresie 2008-2011 ukazało się kilka pozycji albumowych – dostępne min. w Muzeum Regionalnym w Ostrzeszowie (2)

Wersje obcojęzyczne materiału informacyjnego wysokiej jakości (każdy język do trzech) (1)

Wersja niemieckojęzyczna, angielskojęzyczna (2)

II.B. Infrastruktura turystyczna:

Hotele 5,4,3,2,1 – gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane – (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii) (2)

Hotel „Maciejanka” w Kobyłej Górze – 3* (2)

Hotel DWOREK w Ostrzeszowie – 3* (2)

Hotel ANNA w Kobyłej Górze – 1* (2)

Hotel sportowy w Ostrzeszowie – 1* (2)

Motel „Pod Borem” w Kobyłej Górze (2)

Kemping nr 222 „Brzóski” w Ostrzeszowie (2)

Camping Jan Hodyjas Jan Królikowski w Kobyłej Górze (2)

Agroturystyka Aleksander i Marek Heflik Kochłowy – Celinka 58 (2)

Agroturystyka Stefan Sadowski Niedźwiedź 1a – Ostrzeszów (2)

Ośrodek wypoczynkowo – Lecznicy „Polonia” w Szklarce Myślniewskiej – Ostrzeszów (2)

Ośrodek Szkoleniowo – Rehabilitacyjny Mikstat – Las w Mikstacie (2)

Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)

Restauracja „Katrina” w Ostrzeszowie (1)

Dodatkowe punkty za historyczne wnętrza restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

Restauracja DWOREK, ul. Kaliska 7/9, Ostrzeszów (1)

Restauracja ZACISZE, ul. Kapielowa 5, Ostrzeszów (1)

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22 (za pierwszą) (1)

Restauracja „Katrina”, ul. Zamkowa 20a, Ostrzeszów (czynna do 23) (1)

Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)

Bar „Julita”, ul. Powstańców Wielkopolskich 9, Ostrzeszów (1)

Możliwość wynajęcia na miejscu autokaru, minibusa, samochodu (pierwsze dwie oferty)(2)

Zakład handlowo – usługowy „Jarczak” (2)

ANIMO – Centrum turystyki i języków obcych, ul. Kaliska (2)

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Duży dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (3)

Dworzec PKP Ostrzeszów (3)

Przystanek autobusowy na miejscu (za pierwszy) (1)

Przystanek autobusowy Ostrzeszów (1)

Autostrada lub droga szybkiego ruchu w odległości mniej niż 20 km (za pierwsze dwie) (4)

Droga szybkiego ruchu S8 Warszawa – Wrocław (4)

Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie) (2)

Droga krajowa nr 11 Kołobrzeg – Poznań – Ostrów Wielkopolski – Bytom (2)

Całodobowa oferta taxi na miejscu (1)

Ostrzeszów (1)

II.D. Promocja turystyczna:

Samodzielny udział regionu lub innych podmiotów w krajowych targach turystycznych (za każde stoisko do trzech) (2)

Miasto i powiat są corocznie promowane na krajowych targach turystycznych Tour Salon w Poznaniu (2)

Wydawanie regularnych publikacji o charakterze promocyjnym (za pierwsze dwa w ostatnim roku) (1)

Materiały promocyjne wydawane przez Starostwo i Miasto Ostrzeszów (1)

Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzacyjnej związanej z turystyką w ciągu ostatniego roku (1)

Regularne konferencje naukowe na temat kolejnictwa organizowane w trakcie trwania Pikników kolejowych (z udziałem gości zagranicznych) (1)

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:

III.A. Instytucje Kultury

Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2)

Kinoteatr w Ostrzeszowie (2)

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Jeziora (zdadne do kąpieli, dostępne) ze szlakami pieszymi/rowerowymi (pierwszy akwen)(2)

Zalew Meresznicza, Kobyla Góra (2)

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1)

Cis pospolity przy ul. Zamkowej 31 w Ostrzeszowie (1)

Dąb przy Dworze Thielów w Doruchowie (1)

Wieże widokowe stałe dostępne (za pierwsze dwie) (1)

Punkt widokowy na Baszcie Kazimierzowskiej w Ostrzeszowie (1)

Możliwość zamówienia lotu turystycznego nad regionem lub miejscowością (za pierwszą)(3)

Aeroklub Ostrowski w Michalkowie (30 km) – wg zapotrzebowania (3)

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna:

Baseny kryte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt) (2)

Kryta pływalnia „Oceanik” przy ul. Kąpielowej w Ostrzeszowie (2)

Plaże morskie ogólnodostępne, plaże jeziorne, rzeczne – (za pierwszy obiekt) (2)

Plaże przy Zalewie Meresznicza w Kobylej Górze (2)

Stała oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (2)

ANIMO – Centrum Turystyki i Języków obcych, ul. Kaliska, Ostrzeszów (2)

Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1)

Stadion lekkoatletyczny i 3 boiska piłkarskie, ul. Kąpielowa 5, Ostrzeszów (1)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze, inne) (pierwsze dwa) (1)

Szkołka jeździecka FORAN w Doruchowie (1)

Ośrodek jeździecki „Atena” Anna Hudzik, ul. Pogodna 17a, Ostrzeszów (1)

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:

IV.A. Instytucje w regionie:

Brak w mikroregionie

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

Brak w mikroregionie

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:

Obecność krajowych central wielkich firm w regionie (za pierwsze trzy) (2)

Tulcon S.A. w Ostrzeszowie (2)

Plettac w Ostrzeszowie (2)

Całoroczne centra konferencyjne (za pierwszy obiekt) (3)

Hotel NAD ZALEWEM w Kobylej Górze (3)

Ośrodek szkoleniowo – wypoczynkowy PASCHA, Przedborów 1 (0)

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych znanych na skale krajową (za pierwszy obiekt) (1)

Agroturystyka Celinka, Kotłowy, Aleksandra i Marek Heflikowie (certyfikat Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu i Europejskiej Akademii Smaku) (1)

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)

Współpraca Ostrzeszowa z Stuhr (Niemcy) (1)

Współpraca Grabowa z Emlichheim (Niemcy) (1)

Współpraca Kobylej Góry z Kirchenlamitz (Niemcy) (1)

Współpraca powiatu ostrzeszowskiego z Miśnią (Niemcy), Brandenburgiem (Niemcy),

Drohobyczem (Ukraina) (1)

RAZEM PUNKTÓW:

I Kategoria – 142

II Kategoria – 68

III Kategoria – 19

IV Kategoria – 12

Suma punktów za wszystkie kategorie: 241

2. Ocena Ostrzeszowa i powiatu ostrzeszowskiego z punktu widzenia turystyki kulturowej

Powiat ostrzeszowski klasyfikuje się w ramach średniego potencjału turystyczno – kulturowego. W regionie występują zróżnicowane atrakcje kulturowe oraz turystyczne i fakt ten miał zasadniczy wpływ na ostateczny wynik badania. Obszar obecnego powiatu należy do

terenów ciekawie ukształtowanych pod względem walorów naturalnych i przyrodniczych, posiada również bogatą historię, a także dużą grupę atrakcyjnych zabytków sakralnych. Dobrze jest rozwinięta sieć infrastruktury komunikacyjnej. Bogato zalesione tereny oraz licznie występujące w okolicy rezerваты naturalnej przyrody np. „Jodły Ostrzeszowskie” z objętą ochroną jodłą pospolitą czy też rezerwat „Pieczyska” z uformowanym torfowiskiem mszarnym są zasobem umożliwiającym rozwijanie oferty turystyki kulturowo-przyrodniczej w większej skali. Dochodzi do tego również fakt ciekawie i szeroko rozwiniętych szlaków rowerowych po atrakcyjnych przyrodniczo okolicach. Jednak mankamentem tych tras jest brak powiązania ich przebiegu ze zwiedzaniem zabytków antropogenicznych. Zjazd do miasta powiatowego z głównej drogi krajowej, jak również niewielka odległość do drogi szybkiego ruchu, a także dworzec kolejowy z bezpośrednimi połączeniami do kilku wielkich miast są dodatkowymi walorami mikroregionu.

Jednak zarówno w samym Ostrzeszowie, jak i w szeregu pozostałych miejscowości wiele obiektów nie jest należycie udostępnionych ani wykorzystanych dla ruchu turystycznego. Brak jest min. pełnego oznakowania oraz koordynatora zarządzającego istniejącą trasą rowerową Szlaku Bursztynowego. Nie istnieje praktycznie w mikroregionie oferta atrakcyjna dla turystyki kultury wysokiej, z wyjątkiem odbywających się cyklicznie od kilku lat koncertów muzyki poważnej „Perły w koronie” i występów orkiestry symfonicznej z Wrocławia. Brak jest Nocy Muzeów i różnego rodzaju eventów o podłożu historycznym, związanym z bogatą przeszłością m. in. królewskiego miasta Ostrzeszowa. Również w mieście Doruchów brak regularnych eventów tematycznych nawiązujących do bogatej przeszłości, w szczególności cyklicznego eventu upamiętniającego unikatowe wydarzenie historyczne, jakim był ostatni polski proces czarownic. Relatywne bogactwo walorów naturalnego środowiska przyrodniczego jest w części zagospodarowane dla potrzeb turystyki.

Słabo rozwinięta jest promocja powiatu: zarówno w ramach portali internetowych, jak również na różnego rodzaju targach turystycznych rangi krajowej i międzynarodowej. Posiadanie w regionie bogatych zasobów przyrody jest atutem, który musi być jednak promowany w konkurencji do wielu innych terenów. Wprawdzie istnienie licznych gospodarstw agroturystycznych (ok. 40), w tym niektórych z oryginalną ofertą kulinarną, sprzyja rozwojowi turystyki wiejskiej i właśnie kulinarnej, jednak jej rozwijanie wymaga intensywnej akcji informacyjnej i promocyjnej jako warunku. Jako słaby punkt oferty należy ocenić także mało rozwiniętą sieć hoteli, w szczególności brak obiektów obu najwyższych kategorii, brak hoteli dwugwiazdkowych a także hosteli i schronisk dla mniej niezamożnych turystów.

Innym widocznym minusem jest brak udostępniania w lokalach gastronomicznych regionu potraw regionalnych, w tym nawet znanej z corocznego festiwalu gęsi owsianej (nadziewanej kaszą), czy też pasztetów, z których niegdyś słynęła okolica Ostrzeszowa. Chociaż miasto posiada zarejestrowane jako potrawy regionalne szynki i kielbasy ostrzeszowskie, brak nawet oznakowania miejsc, gdzie są one dostępne w ofercie lub sprzedaży. Podobnie się rzecz ma z „prażonkami ostrzeszowskimi” czy też „czajkówką” – trunkiem z Czajkowa.

Do rozwoju turystyki kulturowej mogłoby się przyczynić podjęcie szeregu działań. Funkcjonujące w mikroregionie szlaki turystyczne mogły by być dodatkowo uzupełnione o możliwości zwiedzania licznych walorów kulturowych, np. w postaci oferty tematycznego objazdu okolicznych kościółków drewnianych czy też prowadzić do (pre) historycznych miejsc wydobywania rud, starych zakładów przemysłowych, czy do jednej z cegielni, których tak wiele niegdyś funkcjonowało w powiecie. Bogate tereny leśne mogłyby również dzięki ścieżkom rowerowym i pieszym stać się miejscem spacerów, terenem do uprawiania turystyki biznesowej (poprzez stworzenie torów przeszkód, miejsc do jazdy konnej lub inny rodzaj integracji pracowniczej), lub też do turystyki zdrowotnej.

Mając wybitny potencjał w zakresie turystyki kulinarnej przy stosunkowo niewielkich nakładach można rozwinąć ruch turystów kulinarnych w skali wielokrotnie większej niż istniejąca w przynajmniej trzech miejscowościach powiatu. Wymagałoby to jednak prac koncepcyjnych, odnoszących się do tematycznych szlaków, pakietów turystycznych i serii imprez eksploatujących te wątki kulturowego dziedzictwa.

Miasto Ostrzeszów, gdzie przez krótki czas przebywał przetrzymywany tu przez władze okupacyjne o. Maksymilian M. Kolbe mogłoby znaleźć się na trasie szlaku biograficznego, poświęconego temu świętemu i wybitnemu polakowi. Brak jednak nawet odpowiedniego oznakowania budynku, w którym grupa przywiezionych tu zakonników przebywała, czy izby pamięci.

Pewien potencjał turystyczny tkwi również w udostępnianiu do zwiedzania wieży wodociągowej, w ostatnich latach odrestaurowanej. Jako najwyższa wieża tego typu w Wielkopolsce mogłaby ona stać się nie tylko punktem obserwacyjnym, ale także zabytkiem techniki i miejscem tematycznej ekspozycji.

Warto rozważyć przedłużenie odcinka kolejki zabytkowej i przywrócenie do stanu pełnej funkcjonalności kilku ponad stuletnich budynków dworcowych przy tej linii. Z niewielkim tylko nakładem kosztów byłoby możliwe również wykonać nawierzchnię bitą dla aktualnej drogi polnej i leśnej oraz oznakowanie dojazdu z miasta Ostrzeszowa do coraz bardziej popularnego miejsca, jakim jest miejscowość Koniec Świata. W tym miejscu mógłby też stanąć punkt gastronomiczny dla obsługi turystów.

Podniesienie atrakcyjności powiatu nie w każdej dziedzinie wymagałoby znacznych nakładów inwestycyjnych. Z pewnością duży wpływ na ruch turystyczny miałyby i skuteczna promocja czynna okolicy, jej markowych produktów imprez i wybranych miejsc, w tym niektórych zabytków. Z kolei uzupełnienie i zebranie w jednym miejscu oferty noclegowej oraz gastronomicznej mogłoby pomóc w zatrzymaniu turystów na dłuższy czas.

3. Ostrzeszów i powiat ostrzeszowski jako destynacja turystyki kulturowej

W wyniku przeprowadzonej w miesiącach styczniu-marcu 2011 roku analizy potencjału turystycznego powiatu ostrzeszowskiego, można wskazać cztery dominujące formy turystyki kulturowej, mogące wpłynąć na rozwój tej formy turystyki w mikroregionie. Są to: turystyka religijna i pielgrzymkowa, turystyka przyrodniczo-kulturowa, tematyczna i kulinarna.

Turystyka pielgrzymkowa i religijna

Na ziemi ostrzeszowskiej położonych jest szereg miejscowości posiadających obiekty godne odwiedzenia przez zainteresowanych tą formą turystyki kulturowej. Nie posiadają one wprawdzie rangi ponadregionalnej, jednak ich znacząca ilość a także stwierdzony lokalny ruch pielgrzymkowy czynią wyprawę obejmującą zwiedzanie tych miejsc potencjalnie interesującą. Najważniejszym i najcenniejszym z tych obiektów jest romański kościół Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Kotłowie, najstarsza świątynia tej części Wielkopolski (1108). Kolejnym ciekawym obiektem jest drewniany kościół św. Rocha w Mikstacie, pierwotnie wotum dla ochrony przed zarazą, do dziś żywy ośrodek kultu tego świętego i związanych z nim obrzędów (m. in. błogosławieństwa zwierząt domowych). Z kolei przy kościele św. Trójcy w Mikstacie oraz przy grabowskiej farze znajdują się krzyże autorstwa Pawła Brylińskiego znanego twórcy sztuki ludowej w wielu miejscach Wielkopolski. Warte odwiedzin są niektóre drewniane kościółki ziemi ostrzeszowskiej np. kościół św. Stanisława w parafii Kraszewice, kościół w Myślniewie (z 1746 r.), w Parzynowie (z 1782 r.), w Siedlikowie (z 1778 r.), w Marcinkach (z 1803 r.) czy też kościół św. Mikołaja w Ostrzeszowie z 1758 r. Ten ostatni jest cenny ze względu na umieszczone w

nim rzeźby późnogotyckie autorstwa znanego niegdyś szeroko artysty: Tilmana z Osterfelde. Miejscem potencjalnie atrakcyjnym dla regionalnej turystyki pielgrzymkowej jest Krzyż Milenijny, usytuowany na najwyższym wzniesieniu Wzgórz Ostrzeszowskich – Kobyłej Górze (284 m n.p.m.). Ten 20-metrowy krzyż postawiono w 1999 r. z inicjatywy miejscowego proboszcza ks. Mirosława Litwinowicza. W święto Podwyższenia Krzyża i w Światowy Dzień Młodzieży przybywają tu grupy młodych ludzi z całej diecezji kaliskiej. Odbywają się tu również różnego rodzaju koncerty muzyki poważnej. Obok znajduje się postawiony 7 lat później dzwon Jana Pawła II, który swym brzmieniem upamiętnia godzinę śmierci papieża (21.37) w każdą sobotę, a także co dzień godzinę śmierci Chrystusa (15.00).

Turystyka tematyczna

W obrębie regionu ostrzeszowskiego znajduje się kilka ciekawych dworców, które warto zobaczyć bądź też odwiedzić. Są to często budowle związane z ciekawymi wątkami lokalnej historii. Urok dworkowej architektury współcześni właściciele starają się zachować dla kolejnych pokoleń. Jednym z takich miejsc jest dwór z XVIII-XIX w. w Grabowie nad Prosną. Obiekt jest położony w parku krajobrazowym, założonym w 1880 r. i mieści się tam obecnie Urząd Miasta i Gminy. Godnym obejrzenia jest również dwór „Resztówka” w Myślniewie, otoczona starym, malowniczym parkiem. W budynku znajduje się obecnie Dom Opieki Społecznej oraz stadnina koni rasy wielkopolskiej – stąd możliwość organizacji przejażdżek konnych po okolicy. W miejscowości Kuźnica Grabowska znajduje się zabytkowy XVIII-wieczny dworek, w którym swą siedzibę ma jedno z niewielu w kraju muzeum oświaty. Otoczony kilkusetletnimi drzewami obiekt należał niegdyś do rodziny Oxnerów z którą poprzez swoją żonę spokrewniony był twórca elementarza szkolnego Marian Falski. W parku w Doruchowie znajduje się pochodzący z lat 1900 -1910 dwór Thielów. Inne dwory znajdują się m. in. w Rogaszycach, Rojowie, Przytocznicy, Tokarzewie, Giżycach, godny obejrzenia jest też XIX-wieczny zespół dworski Haliny Bismarck von Bohlen w Marszałkach. Ilość i estetyka tych obiektów mogą stanowić podstawę do wytyczenia np. tematycznej trasy rowerowej.

Turystyka przyrodniczo-kulturowa

Większość obszaru ziemi ostrzeszowskiej posiada dobre warunki do uprawiania turystyki przyrodniczej. Prawie 40% powierzchni powiatu pokrywają lasy. To na tym właśnie terenie znajduje się najwyższe wzniesienie Wielkopolski – Kobyła Góra, malownicze krajobrazy zapewnia także dolina Prozny – stanowiąca jednocześnie szlak kajakowy. Liczne tutejsze stawy i lasy to obszar krajobrazu chronionego. W gminie Doruchów funkcjonują dwa rezerваты. Rezerwat „Jodły Ostrzeszowskie” chroni gatunek jodły występujący w borze mieszanym. Z kolei „Rezerwat Pieczyska” obejmuje ochroną głównie śródleśne torfowisko z charakterystycznymi zespołami roślin bagiennych (żurawina błotna, rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne, modrzewnica lub widłak torfowy). W rejonie wsi Namysłaki wytyczony jest rezerwat „Niwa” (chroni las mieszany z udziałem świerka). Ważnym elementem godnym obejrzenia – nie tylko dla dendrologa - są liczne tutaj pomniki przyrody. Są to min. cis pospolity w Ostrzeszowie, dąb przy dworze Thielów w Doruchowie, lipy drobnolistne i dąb szypułkowy w Godzietowach, graby pospolite i lipy drobnolistne w Przytocznicy, dąb bezszypułkowy w Giżycach, buk zwyczajny, dąb szypułkowy i lipy w Grabowie, podobnie w Przedborowie i dąb w Namysłakach. Wysokie walory krajobrazowe posiadają również aleje drzewne: jesionów przy ul. Kępińskiej w Doruchowie, lip przy ul. Ostrowskiej w Grabowie nad Prosną, jesionów przy ul. Kaliskiej w Mikstacie, wrzescie zgrupowanie wiązów: staw Wiazownia w gm. Ostrzeszów.

W r. 1996 utworzono na terenie Kotliny Grabowskiej Obszar Chronionego krajobrazu „Dolina Prozny” o łącznej powierzchni 94 400 ha. Wyodrębniono tutaj ok. 50 różnych gatunków roślin, to również miejsce wędrówek i lęgów ptaków. Są również liczne wydmy i stawy rybne. Na wschodzie Kotliny Grabowskiej występują ponadto rezerваты: „Brzeziny”, „Olbina” i „Długosz Królewski”. Do większości miejsc prowadzą dobrze wytyczone ścieżki

piesze lub rowerowe, jest także możliwość uprawiania jazdy konnej na leśnych lub polnych duktach.

Turystyka kulinarna

W ostatnich latach na ziemi ostrzeszowskiej funkcjonuje jeden obiekt i odbywa się jedna impreza ciekawa z punktu widzenia turysty kulinarnego. Obiektem jest Gospodarstwo Agroturystyczne „Celinka” w Kochłowach. Turysta odwiedzający o miejsce ma okazję degustacji znanych daleko poza okolicą potraw przygotowywanych przez właścicieli, małżeństwo Heflików. Są wśród nich: ostrzeszowska gęś owsiana nadziewana kaszą oraz pasztety z gęsi i kaczki. Gospodarstwo znane jest w okolicy z przygotowywania dań wędzonych na różnorakie sposoby, w tym z użyciem drewna owocowego, a głównie czereśniowego oraz olchowego. Produktami zyskującymi coraz szersze uznanie są tutejszy karp wędzony oraz zupa rybna z karpia z dodatkiem borowików, „żur po celińsku”, kaczka nadziewana ryżem. Nowością ostatnich miesięcy są organizowane przez gospodarzy pokazy sztuki kulinarnej. Ich goście mają możliwość uczestniczyć w przygotowywaniu potraw, które zamówili pod kierunkiem gospodarzy. Urocza okolica, domek dla gości i kilka innych pokoi do wynajęcia a także inne rozrywki z oferty gospodarstwa umożliwiają spędzenie w tym miejscu wolnego czasu w kontekście wypoczynkowym i kulinarnym.

Natomiast ważnym regionalnym eventem wiążącym się z turystyką kulinarną jest Festiwal Pasztetników odbywający się w Ostrzeszowie. Z roku na rok przybywa na nim wystawców pasztetów, a także znowu coraz popularniejszych potraw z gęsi. Organizowany od 2006 roku festiwal jest także świętem wytworów produktów regionalnych. W intencji jego organizatorów ma on być formą ożywienia starych tradycji okolicy: wśród pasztetów podawanych niegdyś na licznych dworach Polski i bliskiej zagranicy często ostrzeszowskie uważano za najlepsze.